

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2024-2-3>

I. В. Бабій

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
Львів, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5555-8314> – І. В. Бабій
 iryna_babij@ukr.net

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ РІДНОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

У статті розглядається питання естетичного виховання здобувачів технічних закладів вищої освіти у процесі рідномовної підготовки та позааудиторної роботи. З огляду на домінування спеціальних професійно орієнтованих дисциплін у технічних ЗВО, автор акцентує на важливості гуманітарних знань для гармонійного розвитку особистості, формування ціннісних орієнтирів, естетичного виховання у підготовці національної технічної еліти. Автор підкреслює, що вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)» повинно розкривати унікальність і красу української мови, а це дозволяє продемонструвати кожен із мовних рівнів. Вивчаючи фонетичний рівень, слід розглядати засоби, що забезпечують милозвучність української мови, аналізувати семантику звуків на прикладах художніх текстів; лексичний рівень дозволяє продемонструвати синонімічне багатство, а також дереваційний потенціал нашої мови на питомій основі; граматичний – варіативність словоформ, що забезпечує пісенно-плинний лад нашої мови; окремо автор, розглядає оказіональні лексеми та засоби евфемізації мовлення. Автор акцентує, що в освітніх програмах технічних ЗВО на вивчення української мови передбачено 4,5 кредити, відтак важливо враховувати можливості позааудиторної діяльності, зокрема театральних гуртків, студій, невід’ємною частиною яких є робота із художніми текстами, системна робота над орфоепічними та акцентуаційними навичками, що, своєю чергою, дозволяє формувати мовні навички здобувачів, а також плекати особистість, здатну відчувати красу і силу слова, здатну до словотворчості. Індивідуальна та групова робота зі здобувачами у позааудиторний час допомагає підготувати їх до мовних конкурсів та публічних виступів, розвиваючи їхні творчі можливості та естетичні потреби. Підсумовуючи, автор зазначає, що рідномовна підготовка у технічних ЗВО має значний естетичний ресурс. Урахування естетичних аспектів у навчанні мови підвищує інтерес до предмета, сприяє розвитку творчих здібностей студентів та їх естетичних смаків, що є важливим для їхнього особистісного та професійного становлення.

Ключові слова: естетичне виховання, рідномовна підготовка, позааудиторна робота, милозвучність, технічний ЗВО.

I. V. Babii

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS DURING NATIVE LANGUAGE TRAINING AND EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

The article focuses on the topic of aesthetic education for technical higher education students in the process of native language learning and extracurricular activities. Given the prevalence of special professionally oriented disciplines in technical higher education institutions, the author emphasises the importance of humanities knowledge for the balanced development of the individual, the formation of value orientations, and aesthetic education in the training of the national technical elite. The author underscores that the Ukrainian for Specific Purposes course should reveal the uniqueness and beauty of the Ukrainian language, and this can

be demonstrated at each of the language levels. When studying the phonetic level, we should study the means that ensure the euphony of the Ukrainian language, analyse the semantics of sounds on the examples of literary texts; the lexical level allows us to demonstrate the synonymic richness and the derivational potential of our language on a specific basis; the grammatical level – the variability of word forms that ensures the song-flowing system of our language; the author separately analyses occasional lexemes and means of euphemising speech. The author points out that the curricula of technical higher education institutions provide 4.5 credits for the Ukrainian language course, so it is important to take into account the possibilities of extracurricular activities, including theatre clubs, studios, an integral part of which is work with literary texts, systematic work on orthographic and accentuation skills, which, in turn, allows to develop students' language skills, and also to foster a personality able to feel the beauty and power of the word, capable of word creativity. Individual and group work with students outside of class time helps prepare them for language competitions and public speaking, developing their creativity and aesthetic needs. In conclusion, the author notes that native language training in technical universities has a significant aesthetic resource. Inclusion of aesthetic aspects in language teaching increases interest in the subject, promotes the development of students' creative abilities and aesthetic tastes, which is important for their personal and professional development.

Key words: aesthetic education, native language training, extracurricular activities, euphony, technical HEI.

Постановка проблеми. Однією з визначальних рис сьогодення є значний поступ високих технологій, тотальна цифровізація усіх сфер життя, зокрема освітньої, що вкотре актуалізує проблему співвідношення гуманітарної і спеціальної професійної підготовки національної технічної еліти. Без сумніву, сформовані фахові компетентності є ключовими для успішної кар'єри, однак людство живе в умовах швидкого старіння інформації, відтак, як слушно зазначає М. Кірюхіна, «спеціальна професійна підготовка старішає так само швидко, як техніка, технології, устаткування» [8, с. 42]. Гуманітарна освіта – це не лише один із найважливіших соціальних інститутів трансляції культурних цінностей, норм, ідеалів, форма відтворення національно-культурного світу, а й вагомий чинник підготовки національної технічної еліти [2, с. 97–102]. Гармонійний професійний та особистісний розвиток майбутніх офіцерів служби цивільного захисту неможливо уявити без естетичного виховання, що суголосить Концепції національного виховання, де передбачено розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності здобувачів вищої освіти [9]. Це актуалізує вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема української мови, у технічних закладах вищої освіти (ЗВО) в розрізі естетичного виховання.

Аналіз останніх публікацій. Естетичне виховання є предметом зацікавлень педагогів (Г. Васяновича, С. Вдович, С. Вітвицької, І. Зязюна, Л. Руденко, О. Отич, О. Рудницької), у працях яких проаналізовано методологічні основи естетичного виховання, проблеми формування естетичної культури особистості здобувачів різних освітніх рівнів; у студіях лінгводидактив (Л. Ємець, С. Єрмоленко, О. Кучерук, М. Пентелюк та ін.) розглянуто змістові та методичні аспекти мовно-

естетичного виховання. Лінгвісти ґрунтовно вивчають поняття естетики мовних одиниць різних рівнів, їх реалізацію у різностильових та різножанрових текстах (Я. Гарасим, І. Грицютенко, В. Жайворонок, О. Сербенська, Л. Ставицька, Н. Тоцька, В. Чабаненко та ін.).

Мета статті – обґрунтувати можливості рідномовної підготовки та позааудиторної роботи в процесі естетичного виховання студентської молоді технічних ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Естетичне виховання в процесі підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту може здійснюватися шляхом сприймання художніх цінностей, участі у їх творенні, а також за допомогою слова [3, с. 15]. Відтак рідномовна підготовка у ЗВО має значний потенціал для естетичного виховання здобувачів, адже педагог, окрім формування мовно-мовленнєвих компетентностей, може впливати на ціннісні орієнтири здобувача, розвивати його творчий потенціал, почуття прекрасного. Саме на такі завдання натрапляємо у силабусах чи робочих програмах дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка є нормативним компонентом освітніх програм технічних університетів.

Слову як засобу естетичного виховання присвячено низку праць видатного українського педагога В. Сухомлинського, зокрема вчений називає слово очима, які бачать красу, а між естетичним почуттям і словниковим багатством учнівської мови, на його думку, існує прямий зв'язок [14, с. 34–41]. С. Вдович підкреслює, що мова відіграє надзвичайно важливу роль в естетичному вихованні особистості, оскільки багата на естетичні смисли, які охоплюють семантичний, фонетичний, морфологічний і синтаксичний рівні [3, с. 181]. Слушно вважаємо також думку О. Бондалет, яка рівень

мовної освіченості пов'язує з проблемою естетичного розвитку особистості [1, с. 11].

Лінгводидактичний потенціал естетичного виховання коріниться у функційній природі мови, яка є не лише універсальним засобом спілкування, пізнання, а й естетичним феноменом, який викликає естетичні почуття, формує естетичну свідомість, діє в усіх сферах духовного життя як творча сила. Як слушно зазначає Я. Радевич-Винницький: «Мова є знаряддям і водночас матеріалом створення культурних цінностей. Вона – першо-елемент культури. Фольклор, художня література, театр, пісня тощо – усе це дає підстави стверджувати, що мова – становий хребет культури, її робітня, її храм» [7]. Відтак естетика мови визначається його ресурсами і можливостям, адже одну і ту ж думку можна вербалізувати по-різному.

Естетичні аспекти мови репрезентовані на всіх мовних рівнях: від фонетичного до синтаксичного, відтак вивчення кожної теми на заняттях з «Української мови (за професійним спрямуванням)» дозволяє акцентувати не лише на нормативності, а й на естетичності. Переконані, що увага до естетичних параметрів української мови дозволяє увиразнити її унікальність, а унікальність та краса – поняття, що семантично перегукуються.

Милозвучність (евфонія) будь-якої мови визначається її здатністю до мелодійного, гармонійного звучання, яке забезпечується відповідними фонетичними та лексико-семантичними ресурсами. Українська мова має численні засоби, що роблять її однією з наймилозвучніших європейських мов. Отож, у процесі вивчення кожного мовного рівня доцільно акцентувати здобувачам на чинниках, які творять унікальну красу й естетичність української мови. Фольклорист В. Чабаненко переконаний, що однією з найяскравіших естетичних ознак української загальнонародної мови є її особлива милозвучність, її привабливий акустичний лад, який забезпечується злагожденістю звуків і звукосполучень, урівноваженістю голосних із приголосними у мовленнєвому потоці багатьма фонетичними чергуваннями та іншими чинниками [16, с. 233]. Прикметно, що у фонетичній системі української мови голосні становлять лише 15,8%, а у мовленні їх кількість зростає до 42%, ще вищим цей відсоток є у фольклорних і художніх творах. Таким чином, реалізується ключовий критерій евфонії, а саме: пропорційність голосних і приголосних у мовленнєвому потоці. Отож у процесі вивчення акцентуаційних та орфоепічних норм сучасної української мови слід зважати на евфонійний аспект, зокрема ілюструвати на конкретних прикладах високу вокалічність (сонорність) рідної мови; увиразнювати

той факт, що нашій мові не властивий збіг приголосних (дієреза) чи голосних (зіяння), причому не лише в складі окремого слова, а й на межі слів. З огляду на зазначене слід розглядати такі правописні теми, як-от «Спрощення в групах приголосних», де відбувається випадання, як правило, серединного приголосного, або коментувати усунення збігу голосних у слові «проект» і похідних, чи варіативне написання лексем із дифтонгом [au] (*аудиторія / авдиторія, лауреат/лавреат*), яке регламентує остання редакція правопису (2019 р.). Варто також звертати увагу здобувачів на семантику звуків, зокрема пропонувати характеризувати певний звук за допомогою епітетів, підбирати зразки поетичних та прозових творів з алітерацією й асонансом.

Ефективними є також проблемно-пошукові завдання: «Обґрунтувати, чому українську мову називають співучою, солов'їною?»; «Чи можна говорити про значення окремих звуків/звукових комплексів?»; «Як наявність відповідних звуків у слові впливає на естетику його звучання /сприйняття?». Також важливим аспектом вивчення евфонії української мови є розгляд тонових (висота, сила, гучність) та обертонових (тембр звучання, інтонація, темп, паузи, логічний наголос) характеристик мовлення, які є формувальними елементами тональності, позаяк саме правильний вибір тональності надає мовленню естетичної завершеності, формує враження про адресанта, впливає на емоційно-психологічну сферу адресата.

Пісенно-плинний лад української мови значною мірою визначається й наголосом, тому засвоєння й дотримання акцентуаційних норм є не лише ознакою культури мовлення, а й забезпечує «музикальність» нашій мові. Ще одним вагомим фактором української евфонії є тяжіння до відкритих складів, тобто таких, які закінчуються на голосний, що забезпечує висхідну гучність у мовленнєвому потоці. Як зазначає І. Фаріон, це посилює загальне звучання мовлення, усуває неприємний для слухача відтінок, який мають шиплячі або свистячі приголосні [15, с. 39].

Найповніше естетичний потенціал рідної мови виявляються у її лексичному і фразеологічному багатстві, правильне використання якого дозволяє створити різностильові тексти. Системна словникова робота покликана формувати, окрім мовних умінь і навичок, також естетичне чуття, що формується через розширення словникового запасу здобувачів, аналіз значень, лексико-семантичних відношень (синонімію, антонімію, омонімію, багатозначність) лексичних і фразеологічних одиниць та їх доречне використання у мовленні.

Естетичність і неестетичність як елементи розумово-почуттєвої сфери людини у мові реалізуються у значеннях мовних одиниць, уточненні понять, диференціації семантичних відтінків, а їх правильний відбір потребує тренування мовного чуття у здобувачів. Отож, естетика мови на лексичному рівні виявляється передовсім у здатності надавати мовленню емоційно-експресивного забарвлення, продукувати оцінність. Оцінність, своєю чергою, реалізується через використання численних демінутивних та пейоративних словотворчих засобів, зокрема суфіксів. Саме суфікси «найчастіше використовуються для нюансування виразу почуттів та диференціації оцінок, а також, маючи у своєму складі один або два голосні звуки, сприяють повноголосю слова і разом з тим його співності, протяжності» [5, с. 266].

Мова повсякчас тяжіє до прирощення смислів, до ускладнення семантики мовної одиниці, до її внутрішньої видозміни. При цьому актуальність естетичного аспекту є незаперечною, адже одним із критеріїв відбору мовних норм разом із системним, національним, культурно-історичним, є естетичний. Д. Мазурик зазначає, що на появу нових слів і на їх відсоток щодо загального лексикону в мові, без сумніву, мають вплив естетичні чинники, які відображають певну дериваційну моду в той чи інший історичний період розвитку мови, а також залежить від активності тих, хто є творцями нових слів [11, с. 103].

Ефективним в ілюструванні естетичного потенціалу мови є okazіональна лексика, яка характеризується і дериваційною, і семантичною унікальністю, що надає мовленню емоційної виразності. У розрізі зазначеного варто розглядати так звані «ковані слова», поява яких у нашій мові пов'язана з активною словотворчістю класиків української літератури на порубіжжі 19 і 20 ст., адже саме тоді з'явилася лексеми *письменник, часопис, свідомість, злочинець, мрія, мистецтво, привид* та інші, які є в активному вжитку й сучасних українців. З погляду естетичного й експресивного потенціалу цікавим є розгляд okazіональних лексем у творчості сучасних письменників та їх використання у ЗМІ, навіть якщо ці слова є «індивідуально-авторськими» і їх побутування обмежується певним твором. Саме в художньому творі ці слова «житимуть» своїм повним художньо-естетичним життям. Тому доцільно пропонувати здобувачам опрацювати тексти українських блогерів, українських письменників, аби виявляти та аналізувати okazіоналізми. До словотворчості доцільно залучати й самих здобувачів, адже, на думку сучасних лінгвістів, усі люди мають творчий потенціал, а завдяки мовотворчості його

можна успішно розвивати, позаяк людина створює властиві лише їй словосполучення, речення, тексти, а також інтерпретує чужі.

Краса української мови природно розкривається в питомих словах, тому важливо розглядати проблему співвідношення українських слів та запозичених, зокрема росіянізмів, англізмів. Сліпе переймання чужих слів, по-перше, гальмує внутрішній розвиток мови, адже мовці не витворюють слова на позначення нових понять, використовуючи українські основи й афікси, що неминуче призводить до порушень графічних і розхитування граматичних норм. По-друге, зросійщення, а віднедавна й англійзація завдають нашій мові духовного й естетичного каліцтва. Отож, доцільно розглядати чужомовні слова, добираючи до них українські відповідники, а також залучати здобувачів до словотворення за українськими дериваційними моделями.

Важливим аспектом мовної естетики є також сформовані вміння вживати евфемізми – стилістично нейтральні слова або вирази замість синонімічних конотативних; прийом евфемізації дозволяє пом'якшити, замаскувати суть сказаного, допомагає створити позитивну атмосферу спілкування й уникнути комунікативних невдач.

Грамматичний рівень також демонструє дієвість і важливість в українській мові естетичних законів. Як зазначає Ю. Прадід, граматики є душею мови, поза нею естетика мови просто неможлива, оскільки саме граматичні форми та особливості їх використання є тим ядром, що дає можливість правильно донести думку, комунікативні завдання, які ставить перед собою мовець [12, с. 62]. Грамматичний рівень демонструє вибір у відмінкових закінченнях іменників, зокрема в давальному відмінку –ові / -еві можна чергувати з у / ю. Йдеться також про можливість вибору сполучників і / й, прийменників у / в, з, із, зі, зо, часток ж / же, б / би, хоч / хоча, сь / ся; варіювання прикметникових, займенникових та числівникових форм у місцевому відмінку (*цілому / цілим, у моєму / у моєм, у тому / у тім, в одному / в однім*); наявність коротких, стягнених і нестягнених форм прикметника (*зелен / зелені / зеленій*) – така варіативність також розширює можливості урівноваження вокалізму з консонантизмом в українській мові.

Поділяємо думку І. Кучерук про те, що естетика мови, а відтак і потенціал мовної підготовки в естетичному вихованні здобувачів ЗВО – поняття, набагато ширше пов'язані з духовним змістом, етнокультурою, загальнолюдськими цінностями [10, с. 17].

Гуманітаризація не може забезпечуватися шляхом збільшення гуманітарних дисциплін.

На вивчення української мови у технічних ЗВО, зазвичай, передбачено 4,5 кредити, а це всього 135 годин. Однією із загальних компетентностей, яка має бути сформована у процесі вивчення української мови в технічних ЗВО, є здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, що передбачає передусім засвоєння писемних мовних норм, тому естетичні аспекти мови, які помітні в усному мовленні, часто залишаються поза увагою викладачів. Тоді як під час гурткової роботи у театральних студіях виразне мовлення є пріоритетним у роботі педагога зі здобувачами. Тому вагомим доповненням до аудиторних занять, передбачених навчальним планом, у контексті заявленої проблеми вважаємо позааудиторну роботу – організацію вільного часу здобувачів, яка дає можливість сформуванню додаткових вміння і навички з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», поступово формувати творчу особистість, здатну образно мислити і мовити, відчувати красу і силу слова, використовуючи набуті мовні навички [6, с. 87], а також сприяє розвитку загальнокультурних і професійних компетенцій.

Зазначимо, що у межах позааудиторної роботи однаково ефективною є індивідуальна – робота з окремими студентами, які готуються до мовних конкурсів, виступів на конференціях та семінарах, та групова – робота в гуртках, клубах, студіях із відносно постійним складом здобувачів. Адже значно ефективнішим є естетичний розвиток особистості, коли вона бере участь у творчій діяльності. Йдеться про здобуття досвіду естетичної діяльності, про створення прекрасного в тій чи іншій сфері діяльності [4, с. 58]. Вважаємо, що у театральних гуртках / студіях, робота яких передбачає занурення у найкращі зразки художніх текстів українських письменників, розкриваються такі характеристики мовлення, як інтонація, ритм, тембр, є можливість глибокого аналізу інтонаційних моделей вербальної взаємодії, а також розвивається здатність здобувачів до естетичного сприймання і переживання. Крім того, мистецька спадщина, акумулюючи емоційно-естетичний досвід попередніх поколінь, є ефективним засобом виховання моральності, патріотичних почуттів.

Мовознавиця О. Сербенська, формулюючи поради з культури усного мовлення, спонукає вивчати напам'ять поезію, уривки з прозових творів, приказки, фразеологізми, скоромовки, що покращує техніку мовлення та збагачує його [13, с. 56]. Формувати відповідні вміння і навички найкраще саме в театральних гуртках. Удосконалення усного мовлення дозволяє вдосконалювати дикцію, зважати на висоту голосу, доречність

граматичних, логічних, психологічних пауз, правильну вимову голосних і приголосних, нормативне наголошення, адже не можуть бути вирішені складні творчі завдання, якщо їх виражальна словесна форма недосконала, не відповідає вимогам української орфоєпії. Саме на сцені чи під час публічних виступів слово повинно бути вагомим, яскравішим, виразнішим, ніж у повсякденному житті.

Естетичне виховання здобувачів технічних ЗВО в процесі рідномовної підготовки не лише включає змістовий аспект, а й потребує відповідного лінгводидактичного забезпечення: різноманітних текстів, передусім художніх, і застосування системи навчальних методів і прийомів: словесного малювання, творчих і пошукових завдань, редагування, мовно-стилістичного аналізу тексту. Ефективним також є використання навчальних, ділових ігор, які передбачають елементи театралізації. Виконання таких завдань виробляє у здобувачів мовне чуття, вчить доцільно вживати ті чи інші виражальні засоби, що в підсумку уможливує не лише фактичне, а й емоційне засвоєння мовного матеріалу.

Висновки. Таким чином, вивчення української мови у технічних ЗВО, доповнене позааудиторною роботою у театральних гуртках / акторських студіях, має значний естетичний ресурс. Відтак на заняттях із дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» доцільно не лише формувати загальномовленнєві та професійномовленнєві знання, а й виховувати почуття, естетичні смаки здобувачів, що забезпечить особистісне, професійне становлення випускників технічних закладів вищої освіти. Крім того, врахування естетичних аспектів у навчанні мови підвищує інтерес до предмета, розвиває творчі можливості здобувачів, їх естетичні потреби і смаки.

Список літератури:

1. Бондалет О. О. Творчі завдання як засіб естетичного розвитку учнів у процесі вивчення мови. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2013. № 29(357). С. 11–13.
2. Васянович Г. П., Онищенко В. Д., Руденко Л. А. Концептуальні засади морально-духовної та естетико-психологічної підготовки фахівців у системі професійно-технічної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2003. № 3. С. 11–19.
3. Вдович С. Естетичне виховання у професійно-технічних навчальних закладах. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2005. № 5. С. 181–190.
4. Вдович С. М., Бабій І. В. Можливості дозвілля в естетичному вихованні студентської

молоді. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 6. С. 52–61.

5. Гарасим Я. І. Звукопоетика як елемент етноестетики народнописанного тексту. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 21. Т. 2. С. 262–268.

6. Ємець Л. В., Сорочинська С. П. Особливості розвитку творчого потенціалу студентів на заняттях з філологічних дисциплін та за допомогою гурткової роботи. *Вісник Житомирського агротехнічного коледжу. Суспільні науки та філологія*. 2020. Вип. 2. С. 87–93.

7. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1994. 218 с.

8. Кірюхіна М. В. Роль та проблеми гуманітарної підготовки майбутніх технічних фахівців авіаційної галузі. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 2(115). С. 42–47.

9. Концепція національного виховання. Затв. рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України 25.06.2009, Протокол № 7/2-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Text.

10. Кучерук О. А. Поняття про мовно-естетичне виховання. Основи естетичного виховання в шкільному курсі української мови: Навчальний посібник. Житомир, 2006. С. 14–27.

11. Мазурик Д. Оказіональна деривація як засіб сучасного українського новотворення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2017. Вип. 64. Ч. I. С. 102–108.

12. Прадід Ю. Ф. Фразеологічні засоби вираження емоційного стану страху. *Культура слова*. Київ: Наукова думка, 1996. Вип. 48–49. С. 135–141.

13. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. Київ: Просвіта, 2001. 204 с.

14. Сухомлинський В. О. Слово рідної мови. *Українська мова і література в школі*. 1968. № 12. С. 34–41.

15. Фаріон І. Мова – краса і сила. Суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст. Львів: Вид-во Львівської політехніки. 2021. 224 с.

16. Чабаненко В. А. Естетична функція й експресивні засоби української мови. Стилїстика експресивних засобів української мови: монографія / В. А. Чабаненко. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. С. 205–240.

References:

1. Bondalet, O. O. (2013). *Tvorchi zavdannia yak zasib estetychnoho rozvytku uchniv u protsesi vuvchennia movy* [Creative tasks as a means of students' aesthetic development in the process of studying language]. *Vyuchaiemo ukrainsku movu ta literaturu*. № 29 (357). S. 11–13. [in Ukrainian].

2. Vasyanovych, H. P., Onyshchenko, V. D., & Rudenko, L. A. (2003). *Kontseptualni zasady moralno-dukhovnoi ta estetyko-psykholohichnoi pidhotovky fakhivtsiv u systemi profesiino-tekhnicnoi osvity* [Conceptual principles of moral-spiritual and aesthetic-

psychological training of specialists in the system of vocational education]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. № 3. S. 11–19. [in Ukrainian].

3. Vdovych, S. (2005). *Estetychne vykhovannia u profesiino-tekhnicnykh navchalnykh zakladakh* [Aesthetic education in vocational training institutions]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. № 5. S. 181–190. [in Ukrainian].

4. Vdovych, S. M., & Babii, I. V. (2024). *Mozhlyvosti dozvillia v estetychnomu vykhovanni studentskoi molodi* [Opportunities for leisure in the aesthetic education of student youth]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*. № 6. S. 52–61. [in Ukrainian].

5. Harasym, Ya. I. (2022). *Zvukopoetyka yak element etnoestetyky narodnopisennogo tekstu* [Sound poetics as an element of ethnological aesthetics in folk song texts]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Vyp. 21. T. 2. S. 262–268. [in Ukrainian].

6. Yemets, L. V., Sorochynska, S. P. (2020). *Osoblyvosti rozvytku tvorchoho potentsialu studentiv na zaniattiakh z filolohichnykh dystsyplin ta za dopomohoiu hurtkovoї roboty* [Features of developing students' creative potential in philological classes and through extracurricular activities]. *Visnyk Zhytomyrskoho ahrotekhnichnogo koledzhu. Suspilni nauky ta filolohiia*. Vyp. 2. S. 87–93. [in Ukrainian].

7. Ivanyshyn, V., & Radevych-Vynnytskyi, Ya. (1994). *Mova i natsiia* [Language and Nation]. Drohobych: Vydavnycha firma «Vidrodzhennia». 218 S. [in Ukrainian].

8. Kiryukhina, M. V. (2019). *Rol ta problemy humanitarnoi pidhotovky maibutnikh tekhnichnykh fakhivtsiv aviatsiinoi haluzi* [The role and challenges of humanitarian training for future technical specialists in the aviation field]. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho*. Vyp. 2 (115). S. 42–47. [in Ukrainian].

9. *Kontseptsiya natsionalnogo vykhovannia* (2009). [Concept of National Education]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Text [in Ukrainian].

10. Kucheryuk, O. A. (2006). *Poniattia pro movno-estetychne vykhovannia* [The concept of linguistic and aesthetic education]. *Osnovy estetychnoho vykhovannia v shkilnomu kursi ukrainskoi movy: Navchalnyi posibnyk*. Zhytomyr. S. 14–27. [in Ukrainian].

11. Mazuryk, D. (2017). *Okazionalna deryvatsiia yak zasib suchasnoho ukrainskoho novotvorennia* [Occasional derivation as a means of modern Ukrainian neologism formation]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filolohichna*. Vyp. 64. Ch. I. S. 102–108. [in Ukrainian].

12. Pradid, Yu. F. (1996). *Frazeolohichni zasoby vyrazhennia emotsiinoho stanu strakhu* [Phraseological means of expressing the emotional state of fear]. *Kultura slova*. Kyiv: Naukova dumka. Vyp. 48–49. S. 135–141. [in Ukrainian].

13. Serbenska, O., & Voloshchak, M. (2001). *Aktualne interviu z movoznavtsem* [A Topical Interview with a Linguist]. Kyiv: Prosvita. 204 S. [in Ukrainian].

14. Sukhomlynskyi, V. O. (1968). Slovo ridnoi movy [The word of the native language]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. № 12. S. 34–41. [in Ukrainian].

15. Farion, I. (2021). Mova-krasa i syła. Suspilno-kreatyvna rol ukrainskoi movy v XI – seredyni XIX st. [Language–Beauty and Strength. The Socio-Creative Role of the Ukrainian Language in the 11th–Mid-19th

Century]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniky. 224 S. [in Ukrainian].

16. Chabanenko, V. A. (2002). Estetychna funktsiia i ekspresyvni zasoby ukrainskoi movy [Aesthetic function and expressive means of the Ukrainian language]. *Stiistyka ekspresyvnykh zasobiv ukrainskoi movy: Monohrafiia*. Zaporizhzhia: ZDU. S. 205–240. [in Ukrainian].

© I. В. Бабій, 2024

Науково-методична стаття

Надійшла до редакції 16.12.2024

Прийнята до публікації 18.12.2024